

Una boda amb olor de sang

La comitiva reial, conten les cròniques d'aquell 31 de maig, feia un recorregut pels carrers de Madrid enmig de l'entusiasme de la multitud. De fet, el compromís matrimonial d'Alfons XIII de Borbó, que havia estat coronat rei quatre anys abans en arribar a la majoria d'edat, i la princesa M. Eugènia de Battemberg, neboda del monarca anglès Eduard VII, havia generat molta expectació des que, a començament d'aquell mateix mes, es va fer públic. Poc abans de les dues de la tarda la carrossa es trobava davant de l'ajuntament, on va romandre aturada uns deu minuts. Els visques als reis anaven acompanyats de llançaments de flors i de rams en una mostra de caliu popular, tan preuat per les monarquies. Tampoc mancaven els crits fervorosos a la "reina guapa".

De sobte, mentre la comitiva prosseguia el seu camí en direcció al Palau Reial, per la Calle Mayor, un ram de flors llançat des d'un dels balcons, a l'alçada del número 88, va provocar una espectacular explosió en tocar a terra. Les primeres víctimes visibles van ser el cotxer i un dels cavalls de la carrossa reial, que van resultar ferits. No obstant això, immediatament es va veure que l'explosió acabava de provocar uns quants morts —al final se'n van comptar més de vint— i nombrosos ferits. La parella reial havia resultat il·lesa. Lleugerament desviada de la seva trajectòria, la bomba no havia aconseguit el seu objectiu.

Amb una confusió enorme i gent fugint en totes direccions, ben aviat es va sospitar d'un dels pisos del número 88, on es trobava ubicada una casa de dispeses. Al mateix balcó hi havia dos ferits i poc temps després la Guàrdia Civil instruïa les primeres diligències. Un dels hostes havia arribat feia molt pocs dies. Per a la policia era clar que

Gravat que reproduïx l'atemptat contra Alfons XIII el dia de la seva boda. La bomba, llançada per l'anarquista català Mateu Morral, va causar una vintena de morts.

El 31 de maig de 1906, ara fa just cent anys, el rei espanyol Alfons XIII va ser objecte d'un greu atemptat. Moments després que sortís de la madrilenya església de San Jerónimo, on s'acabava de celebrar el seu matrimoni, una bomba va esclatar. El que havia d'ésser una jornada d'exaltació monàrquica va convertir-se en un dia de sang i dol a la capital de l'estat.

es tractava d'un atemptat comès pels anarquistes. Les noces reials havien quedat definitivament deslluïdes: el gran ball que s'havia previst celebrar a Palau va quedar substituït per una recepció cerimoniosa als nombrosos prínceps i representacions oficials que havien assistit a l'esdeveniment.

Un atemptat anarquista. Qui era l'enigmàtic autor de l'atemptat que havia aprofitat la confusió del moment posterior a l'explosió de la bomba per fer-se escàpol? L'autoria es va desvelar de seguida. El dia 3 de juny la majoria de la premsa portava tota mena d'informació sobre l'autor de la bomba: es tractava de l'anarquista sabadellenc Mateu Morral i Roca. La biografia d'aquest home era emblemàtica: nascut el 1880 al si d'una família d'industrials del tèxtil, el seu pare l'envià a Alemanya per ampliar estudis. D'aquesta experiència en tornà influït per les idees de Nietzsche. Durant un temps va dirigir la fàbrica familiar, on va aplicar mesures avançades des d'un punt de vista social, com concedir augment de sou als obrers i adoctrinar-los sobre com s'havien d'organitzar i com havien de preparar una vaga. A Sabadell

Un període convuls i farcit d'atemptats

L'atemptat de Mateo Morral va ser el darrer d'un període especialment convuls, que s'havia iniciat la darrera dècada del segle XIX. La bomba del Liceu, el 7 de novembre de 1893, en fou un dels primers, com també la de Canvis Nous, que el 1896 va donar lloc al judici d'un nodrit grup d'anarquistes en el conegut procés de Montjuïc. Després d'uns anys de treva, facilitada per l'àrdua repressió governamental, les accions anarquistes van prosseguir el 1903. A partir de la mort de Morral es va parlar d'una conspiració més àmplia. De fet el Govern tenia posada la mirada sobre Ferrer i Guàrdia, a qui va detenir i processar. Però en aquesta ocasió el judici a què fou sotmès no va poder provar res i fou alliberat. La teoria de la conspiració, que pressuposava que la mort del rei era imprescindible per portar a terme la revolució, no es va poder sostenir, tot i que alguns historiadors han continuat defensant-la.

El fet és que les accions terroristes –“la propaganda pel fet” que en deien els seus apologetes– no van desaparèixer de l'escenari al llarg dels anys posteriors. El 12 de novembre de 1912 el polític liberal José Canalejas va ser assassinat per l'anarquista Manuel Pardo, en plena Puerta del Sol de Madrid, i el 8 de març de 1921 li va tocar el torn al president del consell de ministres, el conservador Eduardo Dato, que va ser assassinat, també a Madrid, pels anarquistes catalans Ramon Casanellas, Pere Mateu i Lluís Nicolau. El mateix monarca Alfons XIII fou objecte d'un nou intent d'atemptat el 14 de juliol de 1926 al llarg d'un viatge a París. En aquesta ocasió la policia francesa havia detingut prèviament Buenaventura Durruti, Francisco Ascaso i Gregorio Jover. Vint anys després de l'atemptat de Morral, Alfons XIII continuava essent objectiu dels anarquistes.

va propagar també idees neomalthusianes i havia traduït i difós el fulletó de Paul Robin *Generació voluntària*, on s'aconsellava a les dones que no procreessin. La “vaga de ventres” –títol d'un famós llibre del neomalthusista català Lluís Bullfi– perseguia boicotejar la injusta societat capitalista no portant més fills al món i d'aquesta manera evitar l'explotació obrera. L'any 1905 Morral abandonà Sabadell i la seva família i s'instal·là a Barcelona. Fou en aquest moment que va entrar en contacte amb el fundador de l'Escola Moderna, Francesc Ferrer i Guàrdia, i es va posar a treballar com a bibliotecari a la institució pedagògica racionalista. També, segons algunes fonts, mantenia relacions amb la nihilista russa Nora Falk, tot i que se li atribuïen amors, no correspostos en aquest cas,

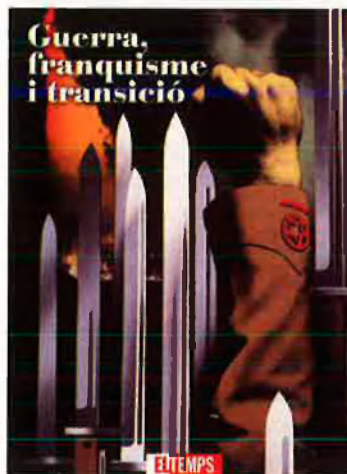
amb Soledad Villafranca, la companya de Ferrer i Guàrdia.

Un precedent. En aquest context es va produir la primera implicació de Morral en un primer atemptat sofert pel monarca. El 31 de maig de 1905, just un any abans, Alfons XIII sofria un atemptat a París, al carrer Rohan, mentre circulava amb cotxe acompanyat pel president de la República francesa. Ambdós resultaren il·lesos. Dos anarquistes espanyols, Pedro Vallina i Carlos Malato, van ser detinguts, però foren absolts per falta de proves. Alguns autors vinculen Morral amb un tal Antonio Prat, a nom del qual havien estat enviades les bombes des de Barcelona.

Un any més tard, l'autoria de Morral era indiscutible. Després de l'atemptat contra Alfons XIII el dia del casament,

Morral va rebre l'ajut de José Nakens, històric republicà madrileny, director del periòdic *El Motín* i conegut de Ferrer i Guàrdia, que el va amagar. José Nakens, no era en cap cas partidari dels mètodes de Morral, però només un vell concepte de solidaritat i d'honor –no volia traïr la confiança que l'anarquista havia dipositat en ell– el van moure a col·laborar-hi. Però Morral no se sentia segur, i sembla que la por de ser descobert, la inseguretat i el nerviosisme el van impulsar a abandonar el seu refugi i a anar-se'n camps a través fins a Torrejón de Ardoz. Allà, el 2 de juny, dos dies després de l'atemptat, despertà sospites a un guàrdia jurat, que anava a detenir-lo, i a qui va acabar assassinant. Immediatament després es va suïcidar d'un tret al cap.

Pelai Pagès i Blanch

Guerra, franquisme i transició

Els lectors interessats a tenir les cobertes per a enquadrar els fascicles de Guerra Civil, franquisme i transició poden demanar-les, sense cap càrrec, dirigint-se a les adreces postal, electrònica, telefònica o de fax que indiquem a sota.

- Telefonant al 902 131 025
- Enviant aquest anunci, per correu, amb les dades postals a: Av. Baró de Carcer, 37, 1r. 1a • 46001 València
- Enviant-lo per fax amb les dades postals al 963 534 569
- Enviant un missatge electrònic, amb les dades postals, a: apalau@eltemps.net

ELTEMPS